

Foiaia românească

Vineri
14 mai
1999

Anul II
Nr. 19

(Serie nouă)

Săptămînal al românilor din Ungaria ❖ Fondat în 1951 ❖ 8 pagini ❖ 20 forinți

La Apateu

Bani puțini – planuri multe

Într-o zi ploioasă de primăvară m-am deplasat în comuna Apateu din județul Hajdú-Bihar să culeg material pentru a informa cititorii săptămînalului nostru în legătură cu realizările, actualitățile, perspectivele acestei localități populate și de oameni de naționalitate română.

După ce am aflat cu părere de rău că domnul primar Imre Dani este încă bolnav, internat în spital i-am solicitat un interviu notarei **Iuliana Varga**, doamna stîndu-mi la dispoziție cu cea mai mare plăcere.

– De la bun început trebuie să menționez că sînt cam obosită, fiind aproape singură în rezolvarea afitor necazuri care ne-au neliniștit în ultimul timp. Aici mă gîndesc mai ales la calamitățile naturale. Zăpada multă ne-a cauzat probleme grave mai ales în regiunea sălașelor din Körösápuszta.

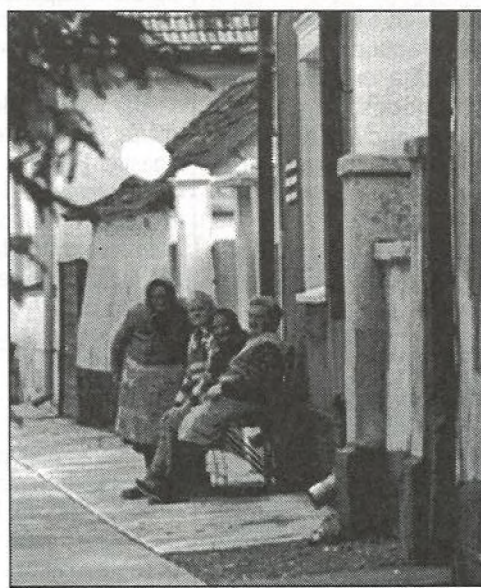
O altă luptă adevărată a însemnat-o precipitația, ploaia îndelungată. Tot în localitatea afiliată s-au produs pagube serioase. Apa freatică ridicîndu-se la suprafață, a inundat grădini, a deteriorat clădiri, drumuri, s-au prăpădit cereale, zarzavaturi, fructe depozitate în pivniță. Am încercat să facem totul pentru ameliorarea situației, dar din păcate pînă la ora actuală nici Autogovernarea, nici consătenii n-au primit sprijinul financiar promis. Ba mai mult, în afară de Ingineria TIVIZIG nici o întreprindere competentă nu ne-a vizitat, pentru a examina situația. Lucrînd zi de zi (cu aparaturi modeste) Autogovernarea a cheltuit 1 milion 600 mii de forinți, dar pînă acum încă nu s-au retribuit nimic din aceste cheltuieli...

Deși nu pot afirma că se stîrnise panică printre locuitori, totuși ei și-au dat seama că nici Autogovernarea, nici specialiștii nu sînt pregătiți pentru soluționarea unei astfel de crize. Și atunci încă n-am amintit cele șaizeci de hectare de pămînt (grădini) de pe care nu am putut pompa apa din cauza lipsei utilajelor speciale. – mi-a povestit cam năcăjită notara comunei, continuînd cu o „ogîndă” de actualitate.

– Nu vreau să mă plîng mereu, dar trebuie să constat cu durere că scade treptat numărul locuitorilor, acum acest număr fiind de 1095, din care 92 sînt locuitorii așezării afiliate (care se află la 7 kilometri de Apateu). Din păcate comuna îmbătrînește, 34 la sută a populației fiind de peste 60 de ani, cei mai mulți trăind din pensii reduse. În comună avem 45 preșcolari și 90 elevi de școala generală. Iar în ultimii ani raportul devine și mai dezavantajos: mortalitatea depășește cu mult numărul nașterilor.

– Care e situația din punct de vedere bugetar? Ce posibilități aveți pentru sprijinirea tineretului, a vîrstnicilor, a șomerilor?

– Bugetul nostru e restrîns, sărac. Deci scopul nostru principal e să reușim măcar să menținem nivelul de trai de pînă acum și să îmbunătățim condițiile de viață minime. Pentru ca apatenii să se simtă cît mai bine în localitatea lor, ca să prospereze cît de puțin această așezare, ne folosim de multe concursuri, ca să obținem surse financiare în plus. Adevărul e că anul acesta avem o lipsă de

surse de 29 milioane ft. față de anul 1997 (13 milioane) și aproximativ 18 milioane în 1998.

În anul trecut am obținut 50 milioane prin concurs... Ar fi bine să reușim și în acest an cu câteva dosare înaintate.

Despre ajutoare, ce să zic?! Sînt multe, foarte multe. În anul precedent de pildă, 13 milioane au însemnat ajutoarele sociale. Con-

form posibilităților ajutam vîrstnicii, șomerii dar și generația tînă. 145 de copii primesc lunar subvenție de ocrotirea copilului, iar la începutul anului școlar elevii au primit gratuit manualele școlare. La fel, tuturor copiilor li se asigură gratuit dejunul zilnic și lapte sau cacao. În august tineretul studios a primit și sprijin bănesc.

Cu asigurarea locuitorilor de muncă avem probleme mari. În afară de instituțiile Autogovernării, (cea mai mare fiind Centrul de Culturalizare Generală) numai Cooperativa „Körös-vidék” oferă posibilități de muncă, precum și cusătoria filialei „Piremon” și mai sînt cîțiva antreprenzători. Oamenii în general își asigură existența de fiecare zi, ocupîndu-se de gospodăriile lor, de îndeletniciri casnice: mai ales de creșterea animalelor, de cultivarea zarzavaturilor.

– Cum se prezintă deservirea locală?

– Mărfurile strict necesare traiului zilnic le avem în loc, dar în afară de cîrcumi și magazine alimentare am avea nevoie de încă multe altele. Deservirea igienico-sanitară e corespunzătoare, avem medic „de casă”, stomatolog (servind și bolnavii din Săcal, Körösnagyharsány, Mezősas), o filială-farmacie aparținătoare centrului din Berekböszörmény. De doi ani însă nu reușim să angajăm soră de ocrotire, cu toate că publicăm mereu postul, asigurînd chiar și locuință de serviciu. Cu domeniul cultural-sportiv nu ne putem lăuda deși cîndva ne mîndream cu o echipă de fotbal calificată la nivel județean. Ne bucurăm însă că am reușit să organizăm un cor pentru adulți în cadrul Asociației Românilor din loc, la fel ne mîndrim de o echipă de dansuri populare a elevilor.

Aș aminti însă și cîteva aspecte specifice infrastructurale. De pe acum gazul metan e introdus în 220 locuințe iar telefonul în cincizeci la sută. La fel, e mulțumitoare și introducerea apei potabile care e în curtea a 90% a locuințelor. Calitatea trotuarelor, drumurilor, zic eu, este acceptabilă, iar lucrări de reconstrucții se fac în permanență...

– Ce fel de planuri de viitor mai aveți?

– Sînt multe – însă banii cu afit mai puțini. Tocmai pentru a le putea realiza ne folosim de șansele de concurs. O investiție considerabilă o înseamnă terminarea sălii de sport. La ora actuală, clădirea este sub acoperiș, deci e gata 55 la sută. Tocmai pentru a obține sursele financiare încă necesare pentru terminarea lucrărilor (investiția totală este de 51 milioane forinți) și pentru procurarea instalațiilor și a mobilierului necesar am înaintat dosar de concurs și la Ministerul pentru Tineret și Sport. Sperăm că vom reuși să obținem fonduri la fel ca în cazul celor trei săli de clase noi date în folosință anul trecut, care pretindeau 33 milioane ft.

Tot prin concurs am dori lărgirea clădirii Clubului vîrstnicilor, transformîndu-l într-o instituție cu regim permanent, cu deservire de zi-noapte, ca un cămin al bătrînilor singuratici, care în prezent sînt în atenția Serviciului de îngrijirea, servirea, ocrotirea familiilor din loc.

La despărțire, doamna Varga mi-a atras atenția asupra relației bune cu localitățile Cheresig și Vascău din România, cu Autogovernarea minoritară română din comună, care se pare cea mai activă în județul Hajdú-Bihar și care „luptă” pentru și în interesul consătenilor, dintre care aproximativ 45 la sută sînt de naționalitate română.

– E. Bányai –

Papa Ioan Paul al II-lea în România

La invitația **Prea Fericitului Patriarh Teoctist** – în săptămâna trecută – **Santitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea** a făcut o vizită istorică în România, dînd pentru prima oară în istoria creștinismului binecuvîntarea pontificală unui popor majoritar ortodox.

După aproape o mie de ani de la consfințirea oficială a rupturii dintre catolici și ortodocși – Marea Schismă din 1054 – gestul Papei Ioan Paul al II-lea n-a fost o faptă simbolică, ținînd seama de dorința Santității Sale privitoare la realizarea unității creștine.

Cu detalii despre evenimentele vizitei la care a participat și Preasfințitul Sofronie, episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, vom reveni în suplimentul *Ortodoxia*.

„La noi, acasă”

În organizarea Uniunii Scriitorilor din România între 14–19 aprilie a.c. a avut loc la Mangalia conferința, întâlnirea unor scriitori, poeți, ziariști și alți creatori intelectuali aparținînd naționalităților și reprezentanți ai literaturii naționale din Centrul și Estul Europei (Republica Moldova, Ucraina, Ungaria, Slovacia și bineînțeles, nu în ultimul rînd România). Din motive cunoscute, tragice, frații noștri din Iugoslavia n-au participat la această consfătuire de mare anvergură și de bun augur. N-au venit nici reprezentanții culturii române din Bulgaria, deoarece, conform poziției puterii bulgare actuale în statul bulgar nu trăiesc minorități naționale. Delegația din Ungaria a fost compusă din următorii membri: **Gábor Kiszely**, critic literar, eseist, **Vendel Hambuch**, **Etelka Hambuch**, **Ana Roxin**, **Vasile Roxin**, ziariști, scriitori, etnografi.

Invitație la București

– la marginea unui dialog refuzat –

Mai bine de o jumătate de an, România urmărește cu mare atenție evenimentele care se petrec cu românii din Ungaria. Drept vorbind, trebuie să recunoaștem: de la alegerile locale și de minoritate, țara-mamă are ce să urmărească, dacă vreau să fiu cinic, are de ce să se distreze. Într-adevăr se face un circ pe care alții îl numesc „lege” pentru minorități. Este o lege făcută de dragul legii, care se manifestă într-o politică făcută de dragul politicii.

Dar m-am hotărît să scriu despre altceva... Știm cu toții că partida care urmărește interesele pro și contra este binevenită – de altfel pe bună dreptate – pentru România, care poate arăta cu degetul spunînd: Fraților, cu legea voastră lăudată de toată Europa, ați cam dat faliment. Asta este politica.

Iar în această afacere politică am intrat și noi, românii din Ungaria. După nereușita înființare a autoguvernării pe țară, toată lumea, adică politicienii, vine și își exprimă părerea de rău. Alții – tot despre politicieni este vorba – vin și își oferă ajutorul, ba mai mult: ne cheamă la tratative, să analizăm situația și să intrăm în discuții gratuite despre niște considerente politice. Iarși vorbim despre politică. Dar ce să facem? La sfîrșitul celui de-al doilea mileniu, asta este la modă pe la noi. Fără doar și poate, trebuie să luăm la cunoștință că noi, românii din Ungaria, care acum 40 de ani nici măcar intelectualitate n-am avut, care acum 20 de ani n-am făcut altceva decît am cîntat și am dansat, care nu știm ce să facem cu școlile noastre, care nu avem răspunsuri nici măcar la cele mai elementare întrebări care afectează viitorul nostru am devenit, ireversibil, un factor politic.

Dar vorbeam despre interesele României manifestate pentru problemele noastre. Personal mă bucur că există acest interes, deși am o părere mai critică despre felul cum se apropie țara-mamă de comunitatea noastră. Consider totuși că așa e normal, să spunem și ceea ce nu ne place. Dar ca să nu

vorbesc numai generalități, iată un exemplu: eu nu prea sînt de acord cu faptul că România nu are acea sensibilitate de a face deosebire între problemele exilaților români din Canada și între românii din Ungaria, între greutățile valahilor din Valea Timocului și între dificultățile românilor noștri. Nu cred că există două comunități românești în lume care să aibă aceleași probleme sau năzuințe. Poate și această situație contribuie la faptul că România nu prea știe ce să facă cu comunitățile românești din afara granițelor.

Cred însă că și noi, reprezentanții acestei mici etnii, sîntem responsabili că legăturile noastre cu țara-mamă nu sînt mai bune sau cel puțin mai gîndite. Poate vina este și a noastră. Nici noi nu prea știm ce vrem, ce așteptăm din partea României. Legăturile noastre sînt ocazionale, mai mult spontane. N-am definit niciodată ce fel de contribuție, în care domenii așteptăm de la acea țară, care, de altfel vine și uneori chiar ne bombardează cu oferte. Deseori le refuzăm pentru că ne lipsește filtrul, care ne-ar face și pe noi să selectăm așa cum ne conduc interesele noastre. Interese? Nu prea știm care sînt interesele noastre de ordin spiritual, cultural. Eu nu prea îmi aduc aminte, că oameni, intelectuali români din Ungaria, s-ar fi întrunit vreodată să discute despre adevăratul rost al legăturilor cu cultura poporului din care facem parte cu toții.

Să nu ne mințim deci! Șansa că poporul al cărui cultură este și a noastră trăiește lîngă noi, respirînd același aer, nu se ratează numai pentru că acel popor nu știe cum să se apropie de noi, ci și pentru că pe noi nu prea ne preocupă ce vrem de la acesta.

De ce cred că sînt actuale aceste reflecții?

Pentru că în trecutul nu prea îndepărtat, excelența sa, domnul **Petru Cordoș**, ambasadorul României în Ungaria a înmînat reprezentanților *Uniunii Autoguvernărilor Românești din Ungaria* – președintelui și celor trei vicepre-

ședinți – o invitație la București, în perioada 17-20 mai a.c. Gestul a fost făcut de către subcomisia pentru problemele românilor din afara granițelor. Delegația românilor din Ungaria este așteptată de *Fundația Culturală Română*, de *Academia Română*, de *Ministerul Culturii*, precum și de *Ministerul Educației Naționale*. Membrii delegației ar purta tratative și la *Ministerul Afacerilor Externe* și s-ar întîlni cu comisia pentru politică externă a *Parlamentului României*.

După părerea mea, răspunsul afirmativ la această invitație este condiționat de cel puțin trei considerente, care în același timp sînt și condiții pentru buna desfășurare a vizitei. Primul îl înseamnă existența unei adevărate voințe din partea țării-mamă de a înțelege legile „speciale” ale românilor din Ungaria, fără de care nu prea putem vorbi despre o colaborare eficientă. Apoi mai rămîn încă două care ne privesc pe noi: ce avem de spus oficialităților din România și dacă oare sîntem capabili să pornim temeinic pregătiți la București. După părerea mea – nu. Mie nu-mi rămîne altceva decît speranța că **Traian Cretia**, președintele Uniunii Autoguvernărilor Românești din Ungaria, bazîndu-se pe aceste principii – și nu pe altele – a răspuns negativ ambasadorului Petru Cordoș.

Abținerea românilor din Ungaria de la acest dialog este gravă și discutabilă. Ca unul dintre cele patru persoane afectate – care nu am fost consultat în legătură cu răspunsul – am considerat că o invitație la București nu poate fi refuzată fără a explica motivațiile. Mă tem însă că unii dintre cititori vor crede că românii din Ungaria nu vor legături cu poporul căruia îi aparținem cultural și spiritual. Din contră: eu sînt convins că ele sînt mai importante decît oricînd. Pentru acest dialog însă și noi trebuie să fim pregătiți, numai în acest fel vom putea deveni parteneri.

Seghedin, 9 mai 1999.

Tiberiu Boca, vicepreședinte

Război și pace

De șase săptămîni, nu departe de noi, noaptea cad bombe – e război. Un război unilateral, cum încă nu l-a văzut pămîntul Europei bătrîne. Șase săptămîni, de cînd „s-a scos sabia din teacă”, bombe explodînd, provoacă pagube imense în Serbia. Din noapte în noapte, bombardamentele NATO cutremură pămîntul cînd la Nis, cînd la Novi-Sad, cînd la Belgrad. Dar cîte-odată mai aproape de noi. În ținutul Kosovo, sute de mii de oameni nevinovați sînt alungați din case, trebuind să-și părăsească vatra, vrînd nevrînd fiind gonii printr-un masacu crîncen. Dialogul dintre părți încă nici după șase săptămîni nu a început. NATO pedepsește o țară întreagă și milioane de oameni nevinovați, iar liderii din Belgrad se folosesc de o frazeologie demagogică și de un patriotism fals. Iar oamenii, sărmanii nevinovați, suferă. Oare cînd va afla sabia capul vinovatului?! Oare cînd va fi valabil dictonul biblic: „Cine trage sabia din teacă, de sabie va pieri”? Noi nu protestăm, doar urmărîm cu frică și îngrijorare ce se întîmplă în Serbia. Ascultăm știrile, urmărîm informațiile la televizor, cu inimile sugrumate de frică, de frica acestui război, de frica distanței: căci sîntem atît de aproape, de frică să nu fim și noi implicați în acest conflict, de frică că avem și noi feciori, care se pot prăpădi din ambițiile degenerate ale unui singur criminal. Iar acest război e atît de aproape de noi, încît se simte mirosul întepător al fumului și al singelui vărsat. Mi-e frică!

Duminică seara, în schimb, am văzut cum se sărbătorește, cum s-a sărbătorit PACEA la Moscova – fiind ziua de 9 mai. Ziua Victoriei a fost sărbătorită printr-o defilare, de a răsunat Piața Roșie sub tălpile cizmelor și a bocancilor. Au sclipit armele și fețele ostașilor de bucurie, iar cripto-comuniștii au dansat „dans de bucurie” cu mii de decorații pe piept, cu medalioane, cu portretul lui Stalin... Acești

veterani au demonstrat acum, sărbătorind cu dorința păcii pe pămînt, dar și în năzuința de a fi din nou cît mai puternică, cu dorința ca Armata Roșie să fie iarși cea mai puternică oștire, ca să asigure pacea pe pămînt – așa cum a asigurat-o în 1956 în Ungaria, în 1968 în Cehoslovacia, apoi în Afganistan...

Pentru pace cad și bombe pe pămîntul Serbiei...

La sfîrșitul săptămînii trecute, mai ales duminică, am urmărit transmisiunea directă din București a Televiziunii Române de pe Piața Unirii. Ceea ce am văzut a fost o satisfacție pentru mine. Vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România și totul ce s-a desfășurat cu acest prilej, tocmai acum, în vrajba lumii noastre, a însemnat pentru mine liniște și o mare pace sufletească. Cred că pe această cale trebuie să umblăm și atunci ne vom convinge de ceea ce are nevoie lumea și vechiul continent. Această vizită, această întîlnire a însemnat cu adevărat PACEA.

Ascultînd știrile de luni dimineață am aflat că din cele 18016 de bombe căzute pe teritoriul Serbiei, numai 16 au greșit ținta. După șase săptămîni de război, sînt convins că fiecare dintre cele 18016 de bombe și-a greșit ținta. Războiul continuă, naționalismul se intensifică, ideile false prind rădăcini, dictatura cîștigă adepti. Între timp, cei răi supraviețuiesc în bucărele lor, nevinovații mor, milioane de oameni aleargă pribegii prin Europa, căutînd în lume un loc liniștit unde să-și aplece capul pentru odihnă. Iar în Serbia nu mai rămîn nici poduri, nici șosele, nici căi ferate, nici albanezi, nici liniște și nici odihnă. Doar frică în oase și ură în inimi.

Oare cine este cel care a zmucit sabia din teacă?! Oare cine știe unde e dreptatea?! Oare cînd se vor reîntoarce nevinovații în căminele lor? Oare cînd va fi pace?

– ni –

Am participat la un congres în România

După bacalaureat (Liceul N. Bălcescu din Giula) medicul giulan (micherechean de origine) **dr. Tiberiu Martin** a studiat medicina la Seghedin. Activitatea și-a început-o la Spitalul județean „Pándy Kálmán” din Giula, la secția de boli interne nr. I. După cinci ani – între timp specializându-se în acest domeniu – s-a transferat la o altă secție, anume: *infecțologie*. Astfel de la 1 ianuarie 1996 este medic la această secție, promovând la examenul de specialitate și din tratarea acestor boli. Cercetînd detaliat imunologia chimică și alergologia, doctorul Martin se pregătește actualmente pentru un alt examen de specialitate. În acest scop se întretine (timp de două luni) la Budapesta, la diferite instituții sanitare ca să-și însușească cît mai temeinic, în practică, cazuri specifice legate de tema aleasă.

Întîmplător am aflat de la doctorul Martin că recent a petrecut cîteva zile în România, primind invitație la o consfătuire internațională, la care s-a prezentat și cu o prelegere.

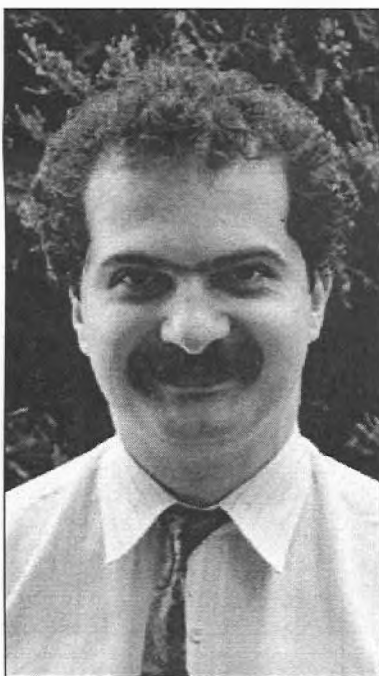
– Cum ați ajuns la recentul Congres organizat la Gheorgheni?

– *Congresul de pe acum tradițional, organizat din an în an, în localități diferite mai ales din Ardeal, a fost lansat și de data aceasta și pentru participanți din străinătate. În jur de trei sute de medici au sosit acum din diferite colțuri ale României, dar și din America și Germania, de pildă. Din Ungaria aș aminti la rezează participanți din Seghedin, Debrecin, Budapesta, Tatabánya. Din Giula am sosit cu domnul profesor dr. János Iványi, medic primar în pensie.*

– Cum ați fost primiți?

– *Trebuie să amintesc că noi, giulanii, am ajuns la această sesiune mulțumită prestigiului de*

care se bucură dr. Iványi, care întreține de multă vreme relații cu colegii din România. Am fost întîmpinați cu o cordialitate deosebită, asigurîndu-ni-se totul ca să petrecem zile plăcute și de folos din punct de vedere profesio-

nal în regiunea pitorească a țării vecine. Am participat în prima zi la o recepție destinată tuturor oaspeților, după care am auzit un concert de piese corale minunate, am vizitat biserica catolică unde s-a ținut și o slujbă ecumenică iar în încheiere un concert de orgă. Pe lîngă programul propriu-zis, de specialitate, s-a întocmit și altul, de a cunoaște localitățile și locurile mai importante din împrejurimi, precum Castelul-Lazăr sau Lacul Roșu.

– Să revenim la congres...

– *De fapt, cea de-a IX-a ediție a Sesiunii științifice (între 15–17 aprilie) a fost lansată și organizată și de data aceasta de Secția farmaceutică și de medicină din cadrul Asociației Muzeului Ardelesc (protector: Gábor Hajdu, ministrul sănătății din România).*

Congresul s-a decurs în două forme: sesiune în plen și lucrări pe secții. Participanții s-au înscris cu 118 prelegeri, după părerea noastră decît interesante și mai interesante.

– Dumneavoastră ce v-ați ales ca temă?

– *Aș preciza mai întîi că sesiunile pe secții au cuprins diferitele domenii ale medicinei, precum chirurgie; medicină internă; ginecologie. Prelegerea mea a avut ca temă: „Diagnosticul și tratamentul bolii ghiarei de pisică”.*

– De ce v-ați ales tocmai acest domeniu?

– *Domeniul este și la noi în țară foarte rar discutat, astfel am întocmit materialul după cercetări îndelungate cu alți colegi din Giula și din Budapesta.*

– Cum ați rezuma referatul?

– *Autorii din policlinica secției de infecțologie au tratat 21 de cazuri de „ghiare de pisică” (între 1 ianuarie 1996 și 31 martie 1999). Vîrsta medie a bolnavilor a fost de 30 (între 11–67) de ani. Toți pacienții s-au vindecat, șase spontan și 15 după tratament antibiotic. Cel mai des folosit antibiotic a fost: rifampicina (în zece cazuri).*

Pentru asistență, în orice caz, prelegerea ținută a fost o raritate și sînt mulțumit cu răsunetul avut, cu interesul pe care l-am trezit în rîndul colegilor, care pînă acum nu prea s-au ocupat în detaliu de boala examinată.

– Vă planificați și alte comunicări la sesiuni asemănătoare?

– *Cu cea mai mare plăcere – în caz că voi primi invitație. Mă voi pregăti cu altă prelegere interesantă, mai ales că actuala comunicare a fost și prima mea participare la o sesiune științifică din România.*

– Vă mulțumim pentru interviu și vă dorim succese de viitor!

– **E. Bányai** –

Ritual de augurare

În toamna anului 1961, cînd am sosit la liceu, la Giula, prima și ultima ocazie cînd tatăl meu m-a însoțit, acest moment a fost primul meu zbor din casa părintească... adevărat, cu voia mea s-a întîmplat că m-au dat de la ei, de-acasă....

În primele săptămîni, multe lucruri s-au și întîmplat cu mine: m-am și îndrăgostit în acest scurt timp, am făcut și o diaree de o săptămînă, cu temperatură ridicată... Dar și de atunci pomenesc cu recunoștință numele educatoarelor, care au stat alături de mine în aceste zile critice. Mi-a fost foarte greu, am suferit de dorul mamei, de dorul casei părintești. Iar cînd nu mă vedea nimeni, îmi curgeau și lacrimile pe obraz...

Cei din clasa a patra ne-au luat la ochi – cine sîntem, de unde am venit, cum ne comportăm în diferite situații. A trebuit să le spălăm ciorapii, gacile și batistele, a trebuit să le dăm din bunătățile primite de acasă și multe altele.

Cînd a trecut o lună, a sosit ziua „ritualului de augurare”. După „legea casei” fiecare dintre noi a trebuit să se prezinte personal cu o scurtă „biografie” în dormitorul celor dintr-a patra. Apoi a trebuit să răspundem la anumite întrebări, cei mari ne-au supus la diferite „probe” (azi s-ar zice test). Dacă am corespuns cerințelor, am devenit membrii „societății”, bucurîndu-ne de tot respectul celor mai mari.

Unul dintre noi a fost „augurat” mai tare, cei mari s-au și „atîns” de el.

Noi i-am auzit numai văicăreala: „Uă!, Uă!, Uă! Nu mă loviți că am cioant’e în dobă!”

Cioant’e în dobă?! – Adică: oase în burtă?!

Ce noroc a avut colegul nostru de clasă, că și acolo a avut „cioant’e” unde nu ar fi trebuit să le aibă. Din păcate, mulți sînt cei care deloc nu au oase.

Șt. Oroian

Dreptatea a luat revanșă...

Cu cîteva săptămîni în urmă am informat cititorii noștri despre cele două spargerii și jaful de la Grădinița din strada Galamb din Giula. Atunci conducătoarea grădiniței, **Cornelia Taga Mihăiescu** a constatat cu tristețe cum că nu au prea mari speranțe ca hoții să fie prinși și ca măcar cîteva obiecte din cele furate să fie găsite și restituite instituției de învățămînt preșcolar. Și totuși, parcă dreptatea ar fi luat revanșă în urma acestei pagube produse micilor locuitori ai grădiniței: cu o săptămînă în urmă, poliția giulană a înștiințat conducerea grădiniței că au fost prinși niște hoți, în locuința căroră s-au găsit multe obiecte care au figurat pe lista păgubașilor. Astfel conducătoarea grădiniței, cu o colegă, s-a dus la fața locului să verifice dacă nu s-au găsit și obiecte furate de la grădiniță.

– Să fi văzut cantitatea de aparate și obiecte care au umplut o cameră întreagă! Ne-am simțit ca într-un magazin electric – mi-a spus Cornelia Taga Mihăiescu.

– A durat cîtva timp pînă am verificat toate video-recorderile și vă mărturisesc că am fost nespuse de bucuroasă cînd le-am găsit pe cele două furate de la noi. În plus: am recunoscut și o videocasetă de-a noastră. Din păcate, celelalte obiecte furate nu au fost printre ele. Chiar atunci și acolo s-a făcut un proces verbal, iar după o zi, cele două video-recordere au devenit din nou proprietatea noastră!

– Ce se va întîmpla în cazul celorlalte obiecte?

– *Oficial trebuie să așteptăm să treacă 30 de zile de la data jafului și apoi vom face denunțul la societatea de asigurări, care, în fine, va achita cam 70–75 la sută a prețului de achiziționare de acum doi ani al obiectelor – pe baza conturilor.*

– Dacă au fost prinși tîlharii, înseamnă că veți fi citate la tribunal.

– Așa e. Și chiar de pe acum mă gîndesc cît de greu e să fii de față la aceste procese. Îmi aduc aminte, și data trecută am fost întrebate, ce pedeapsă am da noi suspecților. Ce să zic?! Eu, ca educatoare care am jurat credință în valoarea și puterea educației! Nu sînt sigură că trebuie să ne folosim în fiecare caz de cea mai severă pedeapsă. Am convingerea că specialiștii, procurorii și judecătorii, cunosc mecanismul penal și vor aplica pedeapsa cuvenită. Pe mine mă preocupă mai mult ce vom face fără celelalte obiecte furate, de unde le vom putea procura din nou cu o cît mai mică diferență de preț. Pînă atunci ne bucurăm că cele două aparate servesc iarăși educația copiilor. Și ei s-au bucurat cînd au aflat că hoții au fost prinși și măcar ceva a revenit la grădiniță. Această întîmplare are și rost educativ, prin faptul că un delict, o faptă ingrată și-a primit „răsplata” cuvenită.

– **A. R.** –

Adunare generală la Darvas

La sfîrșitul săptămîinii va avea loc adunarea generală a Uniunii Autoguvernaților Românești din județul Hajdú-Bihar. Pe ordinea de zi vor figura probleme curente precum și un informativ despre stadiul actual al modificării Legii privind drepturile minorităților.

Întrunirea va avea loc la 15 mai a.c. la Darvas. Avînd în vedere importanța temelor organizatorii au invitat la dialog reprezentanții organelor competente. La fel vor participa la sesiune și **József Layer**, vicepreședintele comisiei parlamentare pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte precum și **Márton Molnár** directorul Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

Cabinet medical nou la Veherd

În ultimii ani, locuitorii comunei Veherd din județul Hajdú-Bihar s-au bucurat de o continuă dezvoltare a infrastructurii: racordarea localității la circuitul telefonic național crosbar, introducerea gazului metan în locuințe, lărgirea trotuarelor, asfaltarea unor drumuri.

Întreținerea sanitară, la fel, s-a dezvoltat. Prin urmare, cu cîtva timp în urmă s-a dat în folosință cabinetul medical înzestrat și amenajat cu aparatele necesare, corespunzătoare vindecării bolnavilor. – **E. B.** –

Elevi cu care ne mândrim:

Premii binemeritate

Ca în anii precedenți, și în acest an școlar s-a inițiat organizarea tradiționalului *Concurs de recitare și proză „Implom”* de Școala generală *Implom József* din Giula cu sprijinul financiar al Fundației „Implom” și al Autogovernării orașenești.

Recenta întrecere (finală) ca și în cursul celorlalți ani a fost precedată de faze școlare pentru clasele 1-8, astfel cei mai buni concurenți (69 la număr) din 9 școli generale (dintre care și cea din Aletea) au avut norocul să concureze la Biblioteca orașenească „Mogyoróssy”.

Printre premiații cursului inferior, categoria de povestire, s-a numărat și **Marta Marsi**, eleva clasei întâi (dirigintă: **Zorica Bordaș**), a Școlii generale cu limba de predare română din Giula, mica povestitoare clasându-se pe locul întâi iar **Helga Ruja** din aceeași clasă, a obținut locul trei la poezie. Felicitări!

- E. B. -

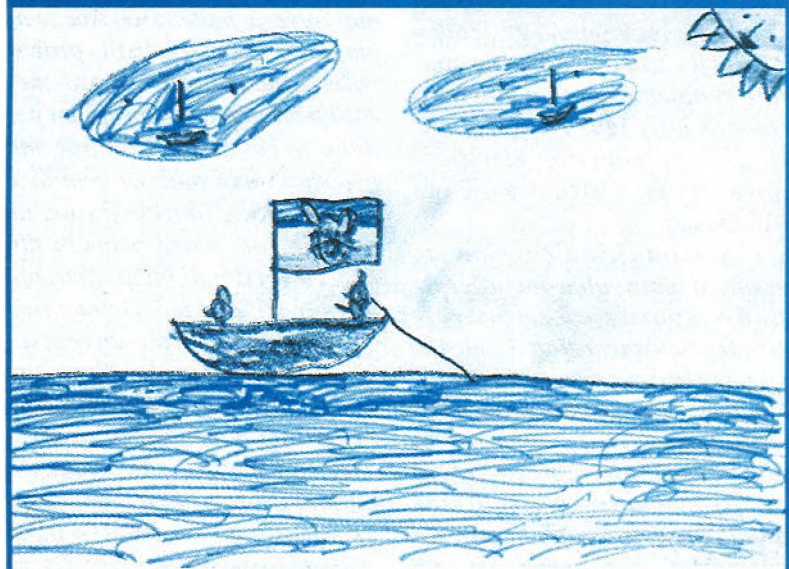
Locul II la
întrecerea literară

În trecutul apropiat copiii din Otlaca-Pustă s-au pregătit pentru prima dată în cadrul unei faze școlare pentru *Concursul de recitare și proză* organizat la *Telekgerendás*. La întrecerea literară organizată teritorial pentru elevii școlilor generale mici, cu efectivul redus, spre bucuria cadrelor didactice și a elevilor din Otlaca-Pustă, **Nicoleta Tóth** (cl. a 2-a) s-a clasat pe locul doi în categoria de poezie.

Fetița a fost pregătită de diriginta **Eva Sebő Nagy**. - E. B. -

GALERIA COPIILOR

Desen de Attila Csóka (Micherechi)

În vizită la școala din Bedeu

Cînd trecem prin sătulețul bihorean Bedeu neapărat vizităm și Școala generală, interesîndu-ne de activitatea instructiv-educativă, de actualități și perspective.

Ca de obicei și cu prilejul recentei vizite am fost întâmpinată de cadrele didactice cu o căldură deosebită, de care trebuie să recunosc din nou: m-am bucurat, uitînd chiar de marea distanță care nu-mi place deloc. Chiar prima mea observație a fost: „Păcat că Bedeu e atît de departe de Giula”.

Directoarea **Elena Szilágyi** s-a plîns iarăși din cauza bugetului restrîns, dat fiind că cu bani mai mulți s-ar putea realiza lucruri mai multe atît la școală, cît și la grădinița de copii.

- Din păcate, pentru programe suplimentare, pentru procurarea obiectelor necesare activității școlare zilnice nu avem resurse financiare. Din cauza aceasta ne folosim de majoritatea concursurilor publice, înaintînd dosare peste dosare, uneori reușind la ele, alteori, nu.

De pildă, în trecutul apropiat am avut o acțiune reușită, legată de sărbătorile de Paști. Am organizat un concurs pe această temă care, de fapt, se încadrează în mod automat și în tematica noii discipline „cultură și civilizație românească”. Școlarii s-au simțit foarte bine, au cercetat obiceiurile străvechi, au colecționat diferite obiecte specifice tradițiilor populare bedevane. Copiii au învățat să cînte „Cristos a înviat”, poezioare specifice „de udat”, fetele au vopsit ouă, pe care ulterior le-am și expus (precum ilustrează și fotografia noastră) - ne-a informat doamna directoare.

Între timp, profesoara **Otilia Tóth** a accentuat interesul copiilor față de astfel de programe, rugîndu-mă chiar să publicăm lista elevilor clasati pe primele trei locuri în cadrul categoriilor, recitări și vopsirea ouălor, anume: **Zsolt Juhász, Ioan Tarapcsák, Gavril Nagy, Dorica Tarapcsák, Reka Nagy, Sofia Zsurka**.

Am aflat că această întrecere se putea organiza mulțumită sprijinului financiar obținut prin concurs din partea Fundației Publice „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

- Tot din bani obținuți prin concurs, planificăm procurarea a încă două calculatoare, a unui microfon cu o capacitate mai mare, dar ne-am dori și megafoane - continuă cu informațiile doamna Szilágyi.

- În viitorul apropiat vom organiza ceva deosebit la școală, anume: „Săptămîna românească”, care am vrea să devină în anii ce urmează o tradiție. În cadrul săptămînii s-ar înșira diferite programe care să contribuie la cunoașterea mai temeinică a naționalității noastre, a

cultivării limbii române, a promovării obiceiurilor strămoșești. În această ordine de idei acțiunea mult așteptată ar cuprinde printre altele: concursul „Cine știe mai mult despre România?”, însușirea cît mai multor cîntece populare, pregătirea unor mîncăruri specifice din Bedeu (lepceancă de pildă), reîmprospătarea jocurilor de copii din trecut (ca: pot'întău, ițcă, bighe etc.). Am dori să facem și un fel de „casă de joc”. Asta mai ales că în acest an calendaristic copiii încă n-au exersat blocul de dansuri românești învățat în anul trecut cu domnul coregraf **Florea Crișu**. Reîmprospătarea ar fi foarte necesară, fiindcă sîntem în pragul manifestării culturale „Perinița”.

De la profesorul **Oliver Mihut**, dirigintele clasei a opta m-am interesat în legătură cu elevii care peste cîteva săptămîni se vor despărți de școală.

- Este o clasă „bunișoară”, cu rezultate medii la studii. Aceasta este a 18-a clasă pe care o conduc, fiind de pe acum de 25 de ani la catedră... Cei șapte elevi au decis destul de ușor, bineînțeles cu ajutorul sfaturilor primite de la părinți și cadre didactice, încotro s-o ia după terminarea celor opt clase. Cu toții vor continua să învețe la diferite instituții de învățămînt mediu, profesional din *Berettyóújfalu* și *Biharkeresztes*. Doi absolvenți își vor continua studiile la liceul românesc giulan.

La despărțire mi s-a vorbit și despre intenția a trei elevi care la sfîrșitul anului școlar doresc să dea examen de limbă. Dar a mai fost pomenită și excursia și tabăra de schi de la Stîna de Vale, din februarie, care va rămîne mult timp o amintire plăcută pentru școlarii din Bedeu.

- E. Bányai -

Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria publică un

CONCURS

pentru tinerii români din Ungaria.

Limita de vîrstă a participanților: 25 de ani.

Concursul are trei categorii:

1. Literatură (proză, poezie, traduceri, scenariu) și ziaristică
2. Artă Plastică: pictură, sculptură, ceramică, artă textilă
3. Film documentar, artă fotografică

La fiecare categorie se vor premia cele mai bune lucrări, astfel:

Premiul I - 15.000 Ft ● Premiul II - 10.000 Ft ● Premiul III - 8.000 Ft

Lucrările trimise vor fi însoțite de un moto și de un plic închis cu numele și adresa concurentului.

Termenul de înaintare a lucrărilor: 31 mai 1999,

pe adresa: Comunitatea Cercetătorilor și Creatorilor Români din Ungaria, 5700 Gyula, str. Dózsa nr. 8. Giula, 30 aprilie 1999.

O școală de arte la Chitighaz

Desene inspirate de cultură și tradiții

În ziua de 9 mai, după-masă, în curtea Casei-muzeu din Chitighaz s-au adunat câțiva consăteni la programul organizat de Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz, sub egida festivalului de primăvară – programe sprijinite de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”. (Sub acest motou s-a organizat anterior întâlnirea corurilor românești din Ungaria și întrunirea cu elevii școlii generale românești spre a evoca tradițiile legate de Paști, inclusiv, roșirea ouălor.)

Programul din această duminică din mai a fost solicitat din partea Școlii de arte „Barcsay” din Budapesta. Această școală, funcționând ca școală din anul 1992, (din 1983 pînă atunci activînd ca un cerc artistic) susținută de fundația care-i poartă numele, are 50 de elevi și corespunde unui învățămînt general.

– Cam pe la sfîrșitul iernii m-a căutat **Melánia Szántó Domby**, directoarea acestei școli, ca să-i ajutăm să facă cunoștință cu tradițiile populare și cultura din Chitighaz – m-a informat **Ana Buha**, organizatoarea programului.

– Directoarea ne-a rugat să pregătim un program cultural pentru elevii școlii de artă, în care să prezentăm cîteva domenii de cultură, de tradiții care se mai cultivă și se mai păstrează la noi. Din acest motiv am ales ca loc al programului tocmai Casa-muzeu, cu atmosfera sa tradițională.

Programul cultural l-a însemnat concertul *Corului „Viva la Musica”* – care sub îndrumarea maestrului **Gheorghe Flueraș** a interpretat cîntece religioase și populare –, dansurile interpretate de echipa de dansuri a copiilor – sub îndrumările dansatoarei-coregraf **Krisztina Gönczi** – și dansurile locale prezentate de soții Buha.

În timpul programului cultural-folcloric elevii școlii de artă s-au așezat împrejur prin iarba deasă și au desenat elemente caracteristice ale Casei-muzeu, tipuri de fețe, costumația și mișcările dansatorilor. Mi-au arătat și alte schițe realizate în cursul acestei călătorii, care purtau trăsături asemănătoare.

– În fiecare primăvară organizăm excursii – a început să-mi povestească directoarea și, în persoană, singura profesoară a școlii din Capitală.

– Pînă acum am vizitat mai ales monumente istorice, dar în anul acesta am inițiat vizitarea unor regiuni unde conlocuiesc mai multe naționalități și prelucrarea tradițiilor acestora. Așa am ajuns la Aletea și Chitighaz. Elevii mei notează, adică desenează în acest spirit. Iar ajungînd acasă, în cursul orelor, vom dezbate și vom prelucra împreună întreaga colecție și vom realiza variantele finale ale desenelor și picturilor.

Lucrăm după o metodă anume: încercăm să cunoaștem cîte-o regiune din patria noastră împreună cu oamenii care trăiesc acolo, cu viața lor, cu tradițiile lor.

Ca președinta fundației și ca inițiatoarea mai multor concursuri de desen pe țară, am impresia că educația vizuală a copiilor e cam înapoiată, deși e o posibilitate, care poate îmbogăți spiritualitatea și sensibilitatea estetică a copiilor... Aș dori foarte mult, ca la Budapesta să se înființeze o școală unde copiii talentați și-ar putea însuși diferite tehnici de exprimare artistică și unde le-ar sta la dispoziție o galerie, în care și-ar putea expune lucrările. Mă străduiesc permanent să dovedesc că merită să ne ocupăm de educația vizuală a copiilor.

– Înainte de excursia de la Aletea și Chitighaz, elevii școlii au știut ceva despre cultura și viața acestor localități?

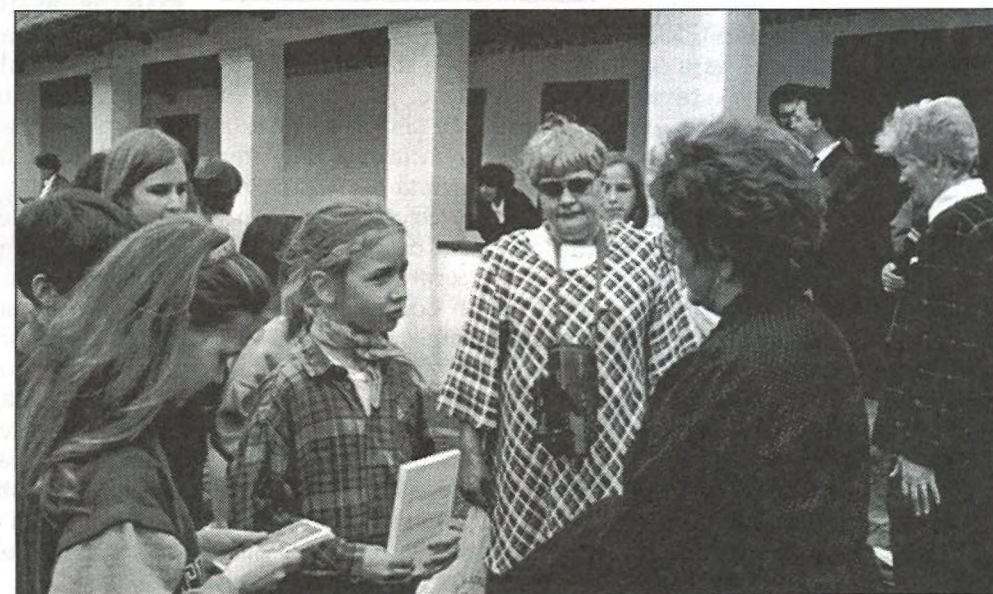
– Nu prea i-am pregătit. Știau doar că vor întîlni oameni aparținători unor naționalități din Ungaria. Tocmai de aceea sînt foarte curioasă de impresiile lor. La Aletea, pe lîngă dansurile românești locale, ne-am întîlnit și cu reprezentanții naționalității germane.

Schițele și notițele copiilor au sporit și în casa-muzeu, unde li s-au povestit secvențe, preocupări din viața de toate zilele ale oamenilor din localitate, li s-au arătat obiectele păstrate din trecut, s-a evocat memoria oamenilor din Chitighaz.

La despărțire, o elevă a școlii de artă, a mulțumit Asociației Culturale din Chitighaz în numele tuturor pentru programul cultural oferit, precum și pentru informațiile date, dărînd în cadou cîteva ilustrate pregătite în ultimii ani de elevii școlii din Budapesta.

Tinerii și-au luat rămas bun cu speranța că, dacă va fi posibil, se vor mai reîntoarce cîndva la Chitighaz...

– anra –

Augustin Buzura și românii din Ungaria

Vineri, 23 aprilie a.c., am fost invitat să particip la o întâlnire literară la Jula (orașul vecin, Ungaria). Invitatul de onoare al românilor din Ungaria era Augustin Buzura, în dubla sa calitate: de președinte al Fundației Culturale Române (structură a statului român care gestionează relațiile culturale ale românilor din interiorul țării cu cei din afară) și cea de cunoscut și apreciat prozator român în Ungaria (cunoscut însă în limba maghiară și de românii de aici, prin traduceri – aproape toate cărțile lui A. B. au fost traduse în ungurește, originalele în română, din edițiile princeps, nefiind difuzate, decât întâmplător, înainte de 1989, în Ungaria; ca de altfel nici alte cărți-problemă).

În cochetul, curatul și impecabilul sediu al Uniunii Democrate a Românilor din Ungaria, din Jula, de pe strada György Dózsa, nr. 8, s-au strâns, în prag de seară – era și Sfântul Gheorghe – vreo 50-60 de intelectuali români din oraș și împrejurimi sau chiar din Budapesta. Eram foarte curios: cum va decurge întâlnirea? Ce și cât interes manifestă românii din Ungaria pentru un important nume al prozei române de astăzi? Cum l-au receptat ei? (Cărțile lui Buzura sunt o radiografie a universului concentrațional de la noi, și asemănătoare, dar și, mai ales, deosebite de cele

trăite de românii din Ungaria lui János Kádár).

Modul în care s-a desfășurat întâlnirea m-a uimit. *Un public activ și total neînhibat.* (La noi o asemenea întâlnire ar fi născut, inevitabil, ditirambe și ode scriitorului, complexe de inferioritate și admirații necondiționate). Întrebări directe, simple, precise. Cei care puneau întrebările (profesori – unii universitari – editori, ziariști, medici, preoți, oameni politici) îl știau bine pe Buzura (în sensul că l-au citit). L-au pus în dificultate (în sens pozitiv) întrebându-l dacă specificul, obsesia romanelor sale de dinainte de '89 (care e „omul sub vremi”, sub coerciție), mai poate fi valorificată astăzi? Sau își va schimba registru? De ce n-a mai scris după '89? De ce nu apar, la zece ani de la revoluție, iarăși cărți mari de proză? Dacă există „cărți de sertar”? Și dacă da, unde-s? La toate, Augustin Buzura a răspuns colocvial, cald, tot direct, mizând pe sinceritate și onestitate – ceea ce a făcut o impresie cât se poate de plăcută (românii de aici resping retorica demagogică, patriotardă, excesele de orice fel).

Dar cele mai interesante – aș spune dramatice întrebări – se refereau la condiția și viitorul românilor – ca etnie culturală – în Ungaria. S-au desprins două categorii de intervenții. Una care deplânge asimilarea culturală, lingvistică a româ-

nilor (căsătorii mixte, școli înalte exclusiv în maghiară, presiunea, insuportabilă, a mediului lingvistic și cultural maghiar asupra unei minorități vulnerabile – și datorită țării mame, România, care i-a abandonat nu doar în timpul comunismului, ci, chiar, după Marea Unire). A doua: cum ar putea România, în speță Fundația Culturală Română, condusă de Augustin Buzura, să-i ajute pe românii din Ungaria? În condițiile în care aceștia trăiesc – cei mai mulți – mai bine decât românii din țară, într-un stat civilizat, fără traume sociale și politice? Întrebarea venea din partea unui tânăr redactor la emisiunile românești ale Televiziunii maghiare din Seghedin. *Grea întrebare*, a recunoscut și dl. Buzura!

Am remarcat excepționala prezență (nu formală, nu sacrosantă și rigid ritualică) a noului episcop ortodox Sofronie. Un om direct, modern, cu umor, relaxat și volubil, cântând, de exemplu, la masă cu credincioșii la restaurant (inclusiv cântece populare românești), legat de comunitate și nu suprapus ei. Alături de el, preoți tineri, cu umor, vii, în carne și oase, nu simboluri muzeale. În toate, o întâlnire fastă, cu multe învățăminte.

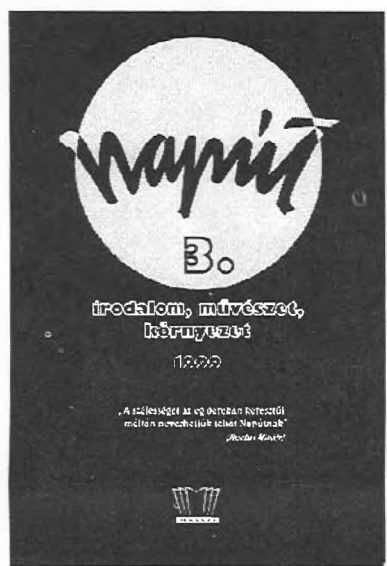
(Observator, miercuri, 28 aprilie 1999) Vasile Dan

PRIETENIE – POLISZ – NAPÚT și altele

În ultimii ani, din fonduri speciale, provenite de pe urma unor concursuri, din bani asigurați de anumite fundații și societăți apar o serie de publicații cu caracter variat: de sociologie, arte, etnologie, istoriografie. Aceste periodice dovedesc bogăția paletelor de preocupări ale cercetătorilor și creatorilor din diferite domenii, care azi nu mai intră în cadrul unei singure ideologii, în canoanele unei singure tendințe. Iar pentru minoritățile naționale și etnice, această diversitate este și mai avantajoasă, oferind modalități variate de exprimare.

În acest sens, revista PRIETENIE – BARÁTSÁG este cea mai marcantă, ea fiind o revistă lunară care se ocupă prin excelență de literatura și arta minorităților naționale și etnice conlocuitoare. Iar ca o „specialitate” a acestei publicații redactate de două ziariste inimoase Mária Ember și Éva Mayer, ea este de la un număr la altul bi- sau multilingvă, o seamă de scrieri apărând atât în limba maghiară, cât și în cea a naționalității respective.

Asemănătoare în conținut și structură a fost publicația POLISZ, în care se puteau citi studii de sociologie și beletris-

tică, rezultate statistice și evocări culturale. Și similară în conținut este și o nouă revistă – NAPÚT, înființată de Péter Massi, îngrijită de redactorul șef György Szondi începând din acest an, ca publicație lunară de literatură, artă și ecologie. Și în coloanele acestei reviste primesc platformă autorii naționalităților, publicându-se scrierile lor din această sferă tematică. În acest sens, numărul din aprilie publică (în limba maghiară, firește) două scrieri cu tangențe românești, care constituie adevărate destăinuiri ale celor două autoare.

Maria Berényi dezvăluie metodica creației sale, mărturisind că, de fapt, aprecierea unei poezii (autoarea referindu-se la creația ei lirică) este deosebit de importantă. Dar oricât de bine i-ar părea unui creator recunoașterea, lauda venită din cercuri de specialitate, aprecierea conaționalilor este și mai importantă, căci pentru ei și despre ei este vorba în toate poeziile, chiar dacă nu întotdeauna în mod direct. O tematică asemănătoare, dar dintr-un alt punct de vedere, este abordat în studiul semnat de Ana Borbély, care tratează fenomenul limbii materne, al limbii străine, al celei de-a doua limbi prin prisma cetățeanului maghiar de naționalitate română. Trăind într-un mediu maghiar, cu un spirit de identitate tot mai slab, limba este un pivot de bază, central și de neînlocuit.

De fapt: importanța limbii materne, locul și rolul ei primordial este accentuat în ambele scrieri, scrieri prin care cele două autoare își exprimă atât adevărul, dragostea lor față de limbă, cât și recunoștința față de cei care, în condițiile locului de baștină, le-au ajutat în păstrarea și cultivarea acesteia, în climatul Metropolei.

E. I.

IN MEMORIAM

LUCIAN MAGDU

Poetul LUCIAN MAGDU s-a născut la 23 aprilie 1937. Ar fi împlinit 62 de ani. S-a grăbit, trecând în Cetatea eternă la 22 mai 1968.

Să ne aducem aminte de creator și de creația lui:

Din sînul copilăriei, „mirifica cetate”, poetul trece repede în „cetatea poeziei” AGORA, dezvoltînd ipostaze lirice ce-i definesc arderea lui interioară, hipersensibilitatea la tot ce-l înconjoară în microuniversul existențial sau în *infiniul mic*: locul nașterii, familia, conviețuirea mixtă a semenilor, suferința umană, bucuria existenței, fericirea tinerilor îmbătați de vise, fericirea iubirii în universul casnic, hipersensibilitatea la actul creator, ca element permanent al echilibrului și fericirii, la „spațiul minoritic” al strămoșilor, la implacabila fragilitate umană, la „marea trecere”, la misterele de aici și de dincolo, privind macrocosmosul sau *infiniul mare*, de unde și trag seva viziunii lirice, într-o rostire poetică aparte, ce-i conferă dreptul de a trona în cetatea creatorilor și în sufletele cititorilor.

LUCIAN MAGDU s-a născut, a trăit și a creat sub cupola unor simboluri tragice, lăsîndu-ne o creație generatoare de speranță, de lumina noului timp, misterul vieții: „Din ziua de ieri, o nouă minune răsare” (Zori-Hajnal).

Lucreția Șipoș Fluieraș – Szarvas

Ceea ce doare (Ami fáj)

Mă doare: grija.

Mă doare: frămîntarea.

Mă doare: existența zilnică.

Mă doare: că mi-am terminat
cea mai frumoasă parte-a vieții.

Mă doare: puzderia de mîzgăleli adînc cioplite
în zidul de nenorociri din suflet.

Mă doare: că în zadar aștept
să se deschidă floarea
destinului meu, sorții mele.

Rîcii cu toate unghiile și nu aflu
decît un dram de bucurie-n chin...

numai pe buze mi s-a copt
gustul amar, ca de pelin.

Mă doare: nepăsarea crasă
meschinăria, egoismul.

Mă dor: zilele cenușii
junghetului lor înșingherat...
și febra - acestei răni adînci
pînă la oase mă pătrunde.

Mi-e sete!
Sufăr, oameni buni,
fie-vă milă.

Unde e apa, să mă răcorească?
Buzele-mi ard cu ncrîncenare
de izul de migdale-amare
al deziluziei.

O, băutură dătătoare de viață
a celor suferinzi: speranță,
cuvînt consolator:
iubire...

iar cînd și cînd cîte-un pahar
din apa dătătoare de viață.

ÎN LIMBA MATERNĂ – emisiune radiofonică în limba română

În perioada 12-18 aprilie va avea loc ședința plenară a Adunării Naționale, care este transmisă în fiecare zi de postul Radio Kossuth. Din acest motiv, în afară de zilele de luni, sâmbătă și duminică, redacția românească a Radiodifuziunii Maghiare se prezintă numai cu emisiunile de seară, difuzate pe țară.

17 MAI, LUNI (redactor: Anamaria Brad)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.50 Evenimente calendaristice 11.00 Montaj de muzică populară românească 11.30 Știri și informații, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

18 MAI, MARȚI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Oameni celebri români – serial 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

19 MAI, MIERCURI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.53 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

20 MAI, JOI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Lumea femeilor 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămânii 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

21 MAI, VINERI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.15 Ce mai e nou la liceul românesc...? – relatează Edit Bordaș 11.20 Românii din Voivodina – relatează Cornel Mata din Vršet 11.30

Buletin de știri, date meteo 11.40 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.45 Revista presei „Foaia românească” 11.50 Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

22 MAI, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45 „Party Time” – emisiune muzicală pentru tineret 15.00 Magazinul euroregional „Pe undele Europei” 15.58 Încheiere.

23 MAI, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.20 Retrospectiva săptămânii (spicuri din interviurile, reportajele difuzate în cursul săptămânii) 15.30 Retrospectiva evenimentelor politice ale săptămânii – program preluat de la Radio Budapesta 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

AVANSPREMIERA „ECRANUL NOSTRU”

(reluare: 15 mai 1999, MTV1, ora 16.25)

Actuala ediție a magazinului românesc difuzat de Televiziunea Maghiară va oferi telespectatorilor un montaj mai amplu, realizat la Festivalul Coral Internațional „Viva la musica”, desfășurat nu demult la Giula, și o convorbire interesantă cu unul dintre cei mai mari scriitori români contemporani, cu Augustin Buzura, președintele Fundației Culturale Române cu sediul la București. Academicianul Buzura s-a aflat în comunitatea românilor din Ungaria, în timp ce se desfășura și festivalul coral mai sus amintit.

Realizator: Tiberiu Boca. Redactor-știri: Eva Iova

FM 92,1 STEREO

RADIO VOCEA

EVANGHELIEI ORADEA

5.00–5.30 Actualități BBC 5.30–7.00 Bună dimineața 7.00–7.20 Știri locale 7.30–8.30 Muzică și meditații biblice 8.30–9.30 Predică 9.30–11.00 Lecturi biblice, știri, mesaje creștine și muzică 11.00–12.00 Divina armonie 12.00–13.00 Răspundem ascultătorilor 13.00–13.30 Actualități BBC 13.30–15.00 Lecturi biblice, meditații biblice, muzică 15.00–16.00 Știri, mesaje creștine, muzică 16.00–17.00 Actualități BBC 17.00–17.45 Actualități BBC 17.45–18.00 Anunțuri și reclame 18.00–18.45 Reluare: Predică 18.45–19.10 Emisiune pentru copii 19.10–19.30 Muzică 19.30–20.00 Cu brațele deschise 20.00–20.30 Actualități BBC 20.30–21.00 Cartea pe unde radio 21.00–22.00 Emisiune de viață spirituală 22.00–23.00 Predică 23.00–5.00 Nocturna R.V.E. (muzică, meditații biblice, mesaje creștine, lecturi biblice)

RADIO VOCEA EVANGHELIEI PENTRU EUROPA

SW 49 m, zilnic 18.00–18.45

MW 1395 kHz, luni, marți 21.15–21.30

Curiozități

● Dacă ar ieși la lumina zilei, rădăcina unui salcîm specific sudului Africii ar semăna cu un grup de sute de caracatițe înălțuite. Rădăcina acestui salcîm atinge adîncimea incredibilă de 45,7 metri – adică dimensiunea unui bloc cu cincisprezece etaje. Tone de apă și minerale suie prin „conductele” silențioase, într-un singur an.

● Un sac cu semințe de grâu are aproximativ 20 de kilograme și conține cam tot atîtea boabe cîte fire de păr are un om. La rîndul lui, un pește verde obișnuit are cam 3–5 kilograme. Și totuși, o sămîntă de cocotier trăitor în Insulele Seychelles din Oceanul Indian atinge greutatea de 18 kilograme!

● Ce părere aveți despre speciile de bambus a căror tulpină se înalță cu zece metri pe zi, adică 41 centimetri pe oră! Ele pot atinge lungimi de 30,5 metri. În ceea ce privește arborii, campionul vitezelor la dezvoltare pe verticală este *Eucalyptus deglupta*, care devine mai înalt cu 70,1 centimetri pe lună sau 2,3 cm pe zi...

În multe locuri ale țării apa bălțește încă pe suprafețe întinse...

Cel mai... cea mai...!

Cel mai mare instrument de suflat înregistrat vreodată este o tubă înaltă de 2,25 m, avînd lungimea totală a tubului de 11,89 m și un diametru al pilniei de 1,1 m. Construită în anul 1896, această tubă contrabas este încă folosită.

Cea mai numeroasă orchestră simfonică a fost aceea a Universității Michigan. În cîțiva ani din perioada 1958–1965 numărul instrumentiștilor s-a ridicat la 13 500!

A fost descoperit craniul lui Dracula?

Cu cîțiva ani în urmă, o serie de publicații occidentale acordau pagini întregi unei știri de senzație: o echipă de arheologi făcuse o descoperire cu totul ieșită din comun – nici mai mult nici mai puțin decît... craniul lui Dracula!

Cercetările executate în cadrul misiunii „Dracula” aveau drept scop căutarea de vestigii și evaluarea tuturor obiectelor găsite și presupuse de a avea o legătură cu celebrul vampir.

„Este drept, nu ne așteptam să găsim craniul! – spunea conducătorul echipei, profesorul Radiescu. Cîteva relicve personale, o mantie, poate mormîntul unde își petrecea nopțile, poate chiar

resturi ale victimelor sale”... Dar sîpînd nu de parte de „castelul monstrului” (Castelul Bran), la o adîncime de doar cîteva zeci de metri, arheologii au descoperit o veche peșteră – reședință mabrabă a Contelui – unde au observat craniul. Acesta prezenta dinții atît de caracteristici și, mai mult, lîngă craniu se afla și tipicul țăruș de lemn care se consideră indispensabil pentru a omorî un vampir.

„Se știe de multă vreme că Dracula a pierit de moarte violentă, dar nu credeam să găsim dovezi atît de flagrante ale înlînării sale cu cea care i-a fost permanent tovarășă: moartea”, spun arheologii. Craniul a fost luat pentru cercetări, în ideea de a afla mai multe despre vampiri, „adevărate întru chipări ale Satanei pe Pămînt”.

Anii au trecut și alte știri din lumea cercetărilor arheologice pe această temă nu au mai apărut precum nici vreo menționare a autorului descoperirii.

MICA PUBLICITATE

Există în Giula un loc unde se poate mîncă ieftin și bine?

DA! la

Restaurantul „Carul cu bere” (Sörpince)

din Giula, piața Kossuth nr. 2.

- Preparate ale bucătăriei tradiționale maghiare și românești
- Mese festive
- Sărbătorirea unor evenimente de familie
- Întîlniri ale oamenilor de afaceri

Informații la telefon: 66/362-382

Magazinul Nyisztor din centrul comunei Micherechi

Vă așteaptă cu un sortiment bogat de produse alimentare la prețuri accesibile.

Tot aici se pot procura folii din polietilenă și material plastic la prețuri convenabile.

Așteptăm cumpărătorii noștri la adresa: **Micherechi, str. Kossuth nr. 105. Tel.: (66) 375-038**

REPA – RENT S.R.L. – str. NUSZBEK nr. 10 – GIULA

ÎNCHIRIAZĂ ȘI EXECUTĂ REPARAȚII AUTO

ÎN PERMANENȚĂ SE POT ÎNCHIRIA URMĂTOARELE TIPURI DE MAȘINI

VOLKSWAGEN VENTO 1.8

VOLKSWAGEN GOLF III 1.4, 1.6

VOLKSWAGEN POLO CLASSIC 1.4

OPEL KADETTE 1.3 S

LADA SAMARA 1.5

LADA 2105 1.3

INFORMAȚII LA TELEFON: 06-30/9586-419

Atenție, filatelisti! **VÎNZARE – CUMPĂRARE** de mărci poștale, serii și colecții complete!

ESTIMARE – ATESTARE de colecții și unicate! Pe adresa:

EXKLUSIV-PHILATELIA Kft. H-5700 GYULA Tiborc u. 18. Tel./fax: 463-341

Atenție gospodari!

De vînzare la prețuri accesibile: pui de carne albi și pui galbeni, de ouat!

La adresa: lîngă incubatorul de pui de lîngă șoseaua dintre Giula și Békéscsaba.

Telefon: 06 20 9854-338

Rezultate din campionatul de fotbal al Ungariei

Divizia II (NB II)

Tápiószecső–Giula 1-1

Divizia III (NB III)

Szajol SC–Bátania 1-1

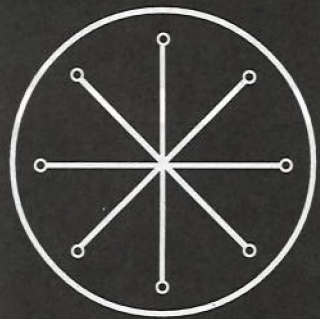
Seria I. a jud. Bichiș

OMTK Szuperinfo–Micherechi 2-1

Aletea–Doboz 2-0

S P O R T

ORTODOXIA

ANUL II NR. 5.

Mai 1999

Trăim într-o lume ciudată. Îți oferă tot ce ai dori.
Mai puțin un lucru: fericirea. Și, cred eu, acesta este
lucrul esențial. Oamenii întotdeauna au căutat fericirea.
Când s-au apropiat de ea, și-au dat seama că de seapă
printr-o defecție, că trece de la ei, că fuge... Oare noi,
obosiți pelerini ai sfârșitului acestuia de seapă și de mileniu
(și de lume), spre ce ne îndreptăm, unde alergăm? Unde
este fericirea, atât de căutată de poezi? Unde s-a
aruncat de la fața noastră? Și, totuși, poate că nu
suntem chiar așa de departe de ea. S'ar putea să fie
la îndemână noastră. Foarte aproape. După cult. Există,
cumva, o rețetă a dobândirii ei? Ceva asemănător
unui medicament, unui elixir? Se prea poate. Eu, unul,
sădit că așa ceva se poate face. Și are un nume:
întoarcerea la izvoare...

+ Sofronie
Episcopul nostru

OMUL

*Omul este irațional
illogic, egocentric.
Nu are importanță, tu iubește-l.*

*Dacă faci bine, vor spune
că ai scopuri ascunse, egoiste.
Nu are importanță, tu fă acel bine.*

*Dacă-ți atingi propriile țeluri
vei găsi prieteni falși și dușmani adevărați.
Nu are importanță, tu realizează-le.*

*Binele pe care-l faci,
mîine va fi uitat.
Nu are importanță, tu să-l faci.*

*Onestitatea și sinceritatea te fac vulnerabil.
Nu are importanță, tu fii deschis și cinstit.*

*Ceea ce ai construit ani în șir,
poate fi distrus într-o clipă.
Nu are importanță, tu să construiești.*

*Dacă-i ajuți pe oameni, se vor ridica împotriva ta.
Nu are importanță, tu să-i ajuți.*

*Dă lumii ce ai mai bun în tine
și lumea te va lua la bătaie.
Nu are importanță, tu dă ce ai mai bun în tine.*

Maica Tereza de Calcutta

„Morții mele i-e frică de mine...”

Din cuvântul P. S. Sofronie, Episcop al Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria la
Medalionul „NICHITA STĂNESCU”, organizat de Uniunea Culturală a Românilor din
Ungaria.

Vreau să spun că eu nu sunt aici doar ca o piesă de decor și n-am venit aici numai ca să
reprezint Biserica.

Îmi place foarte mult Nichita Stănescu, îmi place foarte mult pentru că și eu încerc, ca și el,
să fiu viu și din când în când să ies biruitor în lupta cu moartea. De fapt cred că viața lui ca și
viața fiecăruia dintre noi e un joc cu moartea și ca să repet un cuvânt pe care i-l spunea priete-
nului său drag, poetului sârb, Adam Pusloici – „morții mele i-e frică de mine”.

Și de aceea am îndrăznit și eu să mă ridic și să spun, încercând oarecum să îmi opresc
propria mea moarte care crește în mine, ca de altfel, în fiecare dintre noi, îndrăznind să calc pe
urmele lui Nichita și să spun că „morții mele i-e frică de mine”!

Am primit acest curaj și vă spun aceste cuvinte, pentru că e bine ca din când în când să
punem punctul pe i și să ne dăm seama că acel i care rămâne, acea literă galbui nu e altceva
decât moartea și sunt niște cioante, niște oase care rămân din noi și cu toate acestea ne încăpă-
țănăm să credem că o să vină și o vreme în care se va adăuga iar frâul la i și să vă rog,
repetându-l pe Nichita și parafrazând pe cineva dinaintea care spunea: „să nu uităm ce-a fost
Nichita, că a trăit în altă vreme, ceva mai devreme ca noi și comemorându-l pe Nichita,
celebrându-l pe Nichita, să încercăm să ne luptăm fiecare cu propria noastră moarte și dacă
un gânditor la medieval spunea că „orice om e destul de bătrân ca să moară încă din clipa
nașterii”, e cazul să încercăm să demonstrăm că fiecare dintre noi e destul de tânăr ca să poată
învia!

Să avem curajul să ne spunem în fiecare dimineață în fața oglinzii – „morții mele i-e frică de
mine!”

S-o mai amânăm cu ceva și să ne înțeleștăm de viața aceasta așa cum este ea, câteodată urâtă,
câteodată mai frumoasă și să n-o lăsăm să plece de la noi. Viața merită trăită și cred Nichita
asta a încercat să demonstreze, să ne demonstreze tuturor că viața merită risipită în ceilalți și
dacă n-o risipești la ce bun s-o trăiești.

A consemnat la fața locului
Nicolae Nicoară-Horia

Sfântul Ioan Curățătorul de Dumnezeu,
Apostol și Evanghelist, ucenicul iubit al
Domnului (8 mai);
(Curtea de Argeș, Biserica Sf. Nicolae)

Înălțarea Domnului – scoarța din spate a
unei ferecături de Tetraevanghel din 1436
(Cele patru Evanghelii), făcute pe cheltu-
iala cneazului Lațcu Cândea din Hațeg

„ȘI, RIDICÎNDU-ȘI MĂINILE, I-A BINECUVÎNTĂT. ȘI PE CÂND ÎI BINECUVÎNTĂ,
S-A DESPĂRȚIT DE EI ȘI S-A ÎNĂLȚĂT LA CER.” [LUCĂ 24. 50-51]

În perioada 7-9 mai 1999

Sfântul Părinte de la Roma într-o vizită istorică în România

Vizita Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea a avut o semnificație deosebită în relația celor două biserici, acest eveniment intrând în istoria creștinismului, deoarece de la marea ruptură din 1054 dintre catolici și ortodocși așa apropiere, așa dorință de a realiza unitatea creștină încă nu s-a prezentat. Întâlnirea și întrevăderea Papei al II-lea cu Prea Fericitul Teoctist, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române a deschis Mileniul al III-lea al Creștinismului, dându-ne mari speranțe. În pagina a două a suplimentului *Ortodoxia* cităm din cele mai însemnate mesaje ale celor doi lideri ai bisericilor catolice și ortodoxe române.

Sanctitatea Sa, Papa Ioan Paul al II-lea:

„România, viu la Tine în numele lui Isus Cristos”

„România, țară-punte între Orient și Occident, punct de răscruce între Europa Centrală și cea Orientală, România – pe care tradiția o numește cu frumosul titlu de „Grădina Maicii Domnului”!

Fiind latin, vin în numele lui Cristos, fiul lui Dumnezeu și al Prea Sfintei Fecioare Maria. În pragul unui nou mileniu, întemeiază-ți viitorul mai departe pe stânca tare a Evangheliei!

Cu ajutorul lui Cristos, vei fi protagonista unei noi perioade de entuziasm și curaj, vei fi națiune prosperă, pământ roditor de bine, popor solidar și făcător de pace. Dumnezeu să te ocrotească și să te binecuvânteze mereu!”

Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist:

„Dumnezeul iubirii și al păcii va fi cu noi în aceste zile de lucrare sfântă”

„Cu binecuvântarea lui Dumnezeu ați pășit pe pământul românesc, Sanctitatea Voastră, un pământ care a primit sămânța cuvântului Evangheliei Mântuitorului Hristos chiar de la unul din Apostolii Săi, Sfântul Andrei, fratele după trup al Sfântului Petru.

...Primindu-Vă cu dragoste, acum, Sanctitatea Voastră, mărturisim și noi, împreună cu Sfântul Apostol Pavel, că, așa cum au prisosit pătimirile lui Hristos pentru noi, tot așa a prisosit, prin Hristos, mângâierea asupra noastră. De aceea, dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate!...

Din primele secole creștine, strămoșii noștri au fost considerați, pe bună dreptate, o punte între Răsărit și Apus. Mari părinți ai Bisericii, fii ai acestui pământ românesc, precum Dionisie Exiguul și Sfântul Ioan Cassianul – să amintim numai pe aceștia doi – au slujit Biserica Romei. Mai târziu, domnitorii țărilor românești au fost pavăză, cu prețul multor jertfe, în apărarea Europei creștine.

...Așezarea noastră la răscruce, între Orient și Occident, moștenirea spirituală care este credința neschimbată a Părinților Sinoadelor Ecumenice și istoria acestui popor român constituie o zestre prețioasă, hotărâtoare pentru vocația și misiunea Bisericii și a neamului nostru, astăzi.

...Sanctitatea Voastră, mileniul al doilea al istoriei creștine a început cu o dureasă sfâșiere a unității Bisericii. El se încheie, însă, sub semnul afirmării unei dorințe sincere și a unor eforturi de unitate, oglindite în strădaniile Bisericilor creștine de pretutindeni, pentru vindecarea acelor răni din trupul Bisericii lui Hristos. Biserica Ortodoxă din România își asumă cu responsabilitate lucrarea ce-i revine în contextul eforturilor tuturor Bisericilor, de apropiere și de refacere a unității de credință a creștinilor.

...Vă spunem, de aceea, în aceste clipe, bun venit în țara și în Biserica noastră, în mijlocul unui popor credincios, care tinde mereu spre Dumnezeu ca un pământ însetat, cu nădejdea că Duhul cel bun îi va povățui la Pământul Dreptății, cum cântă David. Vă primim cu inima deschisă și cu gând bun, în numele ierarhilor, preoților, monahilor și credincioșilor Bisericii noastre și Vă îmbrățișăm cu o îmbrățișare sfântă și frățască întru Hristos, cu speranța și rugăciunea că Dumnezeu iubirii și al păcii va fi cu noi, în aceste zile de lucrare sfântă. Bine ați venit în mijlocul nostru!”

Coborârea Duhului Sfânt. Biserica din Văleni, Maramureș. Secolul al XVIII-lea

Coborârea Duhului Sfânt. Biserica din Văleni, Maramureș. Secolul al XVIII-lea (Detalii)

RUGĂCIUNE CĂTRE DOAMNA NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

CÂND SUNTEM SUPĂRAȚI DE GÂNDURI RELE

reasfântă Stăpâna mea

de Dumnezeu Născătoare, gonește de la mine, păcătosul și nevrednicul robul tău, trândăvia, uitarea, necunoștința, lenevirea și toate gândurile cele rele, urâte și hulitoare, alungă-le din ticăloasa și amărâta mea inimă, din sufletul meu cel întinat și din mintea mea cea întunecată. Stinge văpaia patimilor mele și mă miluiește și îmi ajută, căci neputincios și ticălos sunt eu. Izbăvește-mă de aducerile aminte și de pripelile fără judecată cele viclene care vin asupra mea și dezleagă-mă de toate faptele rele din noapte și din zi. Că preabinecuvântată ești și slăvit este numele Tău cel sfânt, în vecii vecilor. Amin.

Coborârea Duhului Sfânt. Biserica din Văleni, Maramureș. Secolul al XVIII-lea (Detaliu)

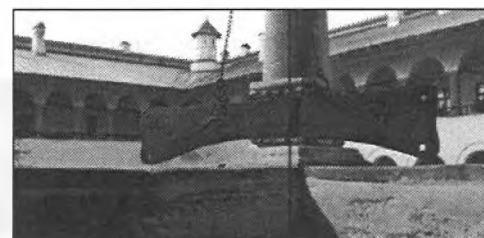
Bolta Bisericii din Mănăstirea Hurezu

„apropiindu-se de lumină,
sufletul se transformă
și el în lumină”
(Sf. Vasile cel Mare)

SUPLEMENT
AL SĂPTĂMĂNĂLUI
FOLIA
ROMÂNEASCĂ

REALIZAT DE:

+ Sofronie
Episcopul
Iulei

Toaca de fier din Mănăstirea Hurezu